

Gönderim Tarihi: 30.10.2019

Kabul Tarihi: 29.11.2019

TÜRK GENÇLİK YAZININ TÜRÜNDE FANTEZİ TÜRÜ ‘BARIŞ MÜSTECAPLIOĞLU’ ŞAMANLAR DİYARI

Fantasy Genre in Turkish Youth Literature ‘Barış Müstecaplıoğlu Şamanlar
Diyarı’ The Land Of Shamans

Nurullah GÖKER

Doktora Öğrencisi; Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Alman Dili Eğitimi, Edirne,
de.goker_nurullah@windowslive.com

ORCID ID: 0000-0002-2420-2702

Hikmet ASUTAY

Prof. Dr.; Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yabancı Diller Eğitimi
Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Edirne,
hikmetasutay@yahoo.de

ORCID ID: 0000-0002-0533-7708

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Gençlik yazının özelliklerinden biri, genç okurun iç dünyasına hitap edebilmesidir. Bunun da en etkili yollarından biri, hayal kurdurmaktır. Metin okurken hayal edebilmeyi sağlayan olay, yer, zaman ve mekânın olağanüstü bir özelliğe sahip olması, fantezi yazın olarak tanımlanabilir. Türkiye’de gençlik yazını türünde fantezi, yeni gelişen bir türdür. Fantastik yazarı Barış Müstecaplıoğlu’nun “Perg Efsaneleri”nden sonra kaleme almış olduğu fantastik kurgu ‘Şamanlar Diyarı’ adlı eseridir. Çalışmanın amacı, eseri gençlik yazını bağlamında fantezi türü bağlamında olağanüstü unsurlar açısından incelemektir. Çalışmada Türkiye’deki fantastik yazınbilim çalışmalarına da değinilmiş, gençlik fantastik yazını adı altında fantezi ürünü olarak yazarın söz konusu eserinden fantezi unsurları bulgulanarak analiz edilmiştir. Şamanlar Diyarı eseri kişi, zaman, mekân ve fantastik öğeler gibi olağanüstü öğelerin dökümü yapılmış ve sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türk Gençlik Yazını, Fantezi, Barış Müstecaplıoğlu, Şamanlar Diyarı

Abstract:

One of the characteristics of youth literature is that it can appeal to the inner world of young readers. One of the most effective ways of doing this is to imagine. The fact that the event, place, time and place which allows to imagine while reading the text has an extraordinary feature can be defined as fantasy literature. In the summer of youth fantasy genre in Turkey, it is developing a new type. The fantastic fiction written by the fantastic writer Barış Müstecaplıoğlu after erg “Perg Efsaneleri” (The Legends of Perg) ‘is ‘Şamanlar Diyarı’ (The Land of Shamans). The aim of the study is to examine the work in terms of extraordinary elements in the context of fantasy in the context of youth literature. The study was referred to the fantastic work of literature in Turkey, youth summer fantastic fantasy elements fancy products under the name of the author of the said work by detecting the analyzed. The work of the Shaman Land has been cast and classified into extraordinary elements such as person, time, space and fantastic elements.

Keywords: Turkish Youth Literature, Fantasy, Barış Müstecaplıoğlu, The Land of Shamans

1. GİRİŞ

Barış Müstecaplıoğlu'nun eseri “Şamanlar Diyarı” örneğinde ‘Fantezi’ yazın türü, içerdiği olağanüstü unsurlar açısından ele alınmıştır. Bu yazın türü ‘Türk Gençlik Yazını’ başlığı altında ele alınmıştır. Türkiye’de Gençlik Yazını Türünde Fantezi türüne yönelik yapılmış çok az çalışma olup bazıları şunlardır: Kartal (2007) “Cumhuriyet Dönemi Türk Çocuk Roman ve Hikâyelerinde Fantastik Ögeler (1923-1960)”, Aydemir (2011) “Gülten Dayıoğlu'nun Romanlarının Çocuk ve Gençlik Edebiyatı ve Fantastik Bilim Kurgu Türü Bakımından İncelenmesi” Güneş (2012) “Fantastik Ögeler İçerisinde Romanlar İçin Bir Tasnif Denemesi”. Asutay (2013) “Çocuk Yazının Fantastik Dünyası: Masallar”, Asutay (2014) “Çocuk ve Gençlik Yazınında Fantastik Kavramı”. Altun'un (2016) “Fantastik çocuk ve gençlik edebiyatının yabancı dil olarak Almanca edebiyat dersinde kullanımı” olarak sıralamak mümkündür. ‘Şamanlar Diyarı’ eserine ilişkin alan taramasında tek bir çalışma karşımıza çıkmaktadır; Yeşilyurt (2016) “Barış Müstecaplıoğlu'nun *Şamanlar Diyarı* Dizisi Üzerine Fantastik Bir İnceleme”. Türk gençlik yazını türünde fantezi türü üzerine yönelik sınırlı sayıda olan araştırmaları genişletmek adına son dönemlerde yazmış olduğu eserlerle fantezi türünde büyük bir yankı uyandıran ‘Müstecaplıoğlu'nun ‘Şamanlar Diyarı’ adlı eseri seçilmiştir. Nitekim bu yazın türünde yazılmış pek fazla eser de bulunmamaktadır. Bu alanda başlıca temsilci, yazar Barış Müstecaplıoğlu’dur.

Çalışmanın amacı ‘Şamanlar Diyarı’ eserinde yer alan fantezi unsurlarını yazınbilimsel veriler ışığında olağanüstü unsurlar açısından derleyerek yorumlamaktır. Yöntem olarak ise ‘belge tarama ve doküman analizi yöntemi’ kullanılmıştır. Tarama yöntemi genel olarak bir evrenin kendine has özelliklerini anlayabilmek için yürütülen bilimsel araştırma yöntemidir (Johnson & Christensen 2000: Özdemir 2015: 79). Diğer bir ifadeyle, tarama yönteminin amacı, nesnelere, toplumların, kurumların, olayların doğasını ve özelliklerini tanımlamaktır (McMillan & Schumacher 2001: Özdemir 2015: 79).

Çalışmanın ilk bölümünde gençlik yazını ve bu alanda yayımlanan fantastik eserlere yönelik kuramsal tanımlamalara yer verilmiştir. Yazarın kısaca biyografisine değindikten sonra çalışmanın ikinci bölümünde ise esere ilişkin kısa bir özet sunulmuş, devamında da eserde geçen ve fantastik olarak nitelendirilen yer kişi ve zaman konusuna değinilmiştir. Eserde tespit edilen fantastik öğeler, biçim değiştirme, büyü, muska doğaüstü varlıklar, doğaüstü olaylar ve cansız varlıklar başlıkları altında sıralanmıştır.

2. GENÇLİK YAZINI

Çalışmanın bu bölümünde gençlik yazını ile ilgili kavram açıklamasına yer verilmiştir. Türk Dil Kurumu¹ (2018) sözlüğüne göre gençlik; “İlk genç olma durumu, insan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi, genç insanların bütünü, genç bir kişinin tutumu, toyluk, deneyimsizlik” olarak tanımlanmaktadır (TDK: 2018). Gençlik yazını ise bu kavramlar doğrultusunda insanların ilk gençlik dönemi olan ergenlik dönemini ve ergenlik kültürlerini ele alan yazın türüdür. Bu dönem; 13-18 yaş arası olarak tanımlanabilir² (asıl ergenlik dönemi). Türkiye’de gençlik yazınına yönelik kapsamlı çalışmalardan biri ‘Türk Dili Dergisi’ tarafından 1979 yılında yayımlanmıştır. Devamında ise derginin ikinci baskısı 1985’te yayımlanmıştır (Bkz. Şeref: 2015).

Bunun dışında bazı süreli yayınların bu alanla ilgili yayımladıkları özel sayılar da bulunmaktadır, örneğin: “Günümüzde Kitaplar”, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ocak 1974; “Görüş”, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Haziran 1982; “Türk Edebiyatı”, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Sayı: 111, Ocak 1983; “Yansıma”, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Temmuz-Ağustos-Eylül 1986; “Yeni Kervan”, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Sayı: 4, Mayıs-Haziran 1998; “Hece”, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ağustos 2005” (Bkz. Şeref, 2015, s. 842) gibi. Bu yayınlarda fantastik yazının çocuk gençlik yazınına sağladığı katkılardan ve bu alandaki çalışmalardan söz edilmiştir. Çocuk ve gençlik yazın alanında 1979 ve 1985 yılında yayımlanan ‘Türk Dili Dergisi’ en güncel haliyle 2014 yılında yeni sayısıyla okurlarıyla buluşmuştur:

“Oldukça kapsamlı olarak hazırlanan, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı konusunda pek çok soruşturmaya ve makaleye yer veren Özel Sayı, çocuk görüşlerine yer vermesi ve çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunu ilk defa gündeme getirmesi yönüyle de bugüne kadar hazırlanan özel sayılardan farklılık gösteriyor” (Yılmaz 2016: 173).

Türk yazınında çocuk ve gençlik yazını çoğu zaman birbiriyle karıştırılabilmektedir. Her ne kadar iki yazın türü de belirli noktalarda kesişse de birbirinden bağımsız olarak ele alınmalıdır. Gültekin (2012: 209) çocuk ve gençlik yazınına belirli yaş kategorilerine göre sınıflandırmaktadır:

¹ Çalışma boyunca TDK olarak belirtilecektir.

² Ergenlik dönemi, önergenlik, asıl ergenlik geç ergenlik ve ergenlik sonrası olmak üzere 14-30 yaşları arasını kapsamaktadır (Bkz. Asutay: 2000).

“yaş ve gelişim evrelerine göre okul öncesi çocuk edebiyatı (0–6), çocuk edebiyatı (7–12/13), ilk gençlik edebiyatı (12/13– 17/18) ve gençlik edebiyatı (18–25/30)” (Gültekin, Çiftci, & Yetim 2012: 209). Bu çalışmada inceleme konusu olan B. Müstecaplıoğlu’nun eseri gençlik yazını ürünü olarak ele alınmıştır.

2.1. Gençlik Yazınında Modern Fantezi Türü

Çalışmanın bu bölümünde ‘Modern Fantezi’ kavramı ele alınacaktır. Fantezi kavramını Asutay (2014: 642) “*en temel anlamda insana özgü düşünce biçimi, gerçekte olmayan şeyleri de düşünebilmesi, yani başka bir deyişle hayal edebilmesidir*” olarak tanımlamaktadır. Kartal’a (2007: 5) göre fantastiğin temelini olağanüstülük oluşturmaktadır:

“İnsanlar, ilk çağlardan itibaren akıl ve mantık kurallarıyla idrak edemedikleri olayları olağanüstü olarak adlandırmışlar ve bu olağanüstülüklerin arkasında yatan nedenlerle ilgilenmişlerdir. Böylece, insanların bilinmeyene, olağanüstüne ve gizemli olana merakı fantastik edebiyatı doğurmuştur” (Kartal 2007: 5).

Bu tanımlar doğrultunda ‘Modern Fantezi Türü’ genel olarak ‘olağanüstülük’, ‘gerçek ötesi’, ‘hayal edebilme’ gibi kavramlar çerçevesinde anlaşılabilir. Aydemir e göre;

“Modern fantezi türü; olayların, zaman-mekânın ve karakterlerin olabilirlik gerçeğinin dışında olduğu edebiyat ürünlerini kapsar. „Fantezi“ hikâyesi gerçek dünyada yaşanması mümkün olmayan olayları anlatır, bu yüzden bu edebî türe “süslü imkânsız” da denir” (Aydemir 2011: 64).

Modern Fantezi ve Fantezi ilişkisi ise Brown ve Tomlison şunları belirtmektedir:

“Modern fantezinin kökleri geleneksel fantezidedir ve modern fantezi motifler, karakterler, üslupsal unsurlar ve bazı zamanlarda temalar bakımından geleneksel fanteziden beslenir. Çocuk edebiyatında en çok ilgi gören eserler modern fantezi türüne aittir... Hayal gücünün en etkili şekilde kullanıldığı fakat yine de inanılır olan eserler üretmek bu türün temel özelliğidir”(Brown & Tomlison 1999: 111; Aydemir 2011: s. 65).

Gençlik yazını açısından modern fantezi göre bireylerin hayal

gücüne hitap ederek onların içerisinde yaşadığı dünyayı daha iyi algılamasını sağlayacak bir fonksiyona sahip olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmanın bir sonraki bölümünde incelenecek olan eserin yazarı Barış Müstecaplıoğlu'ndan bahsedilecektir.

3. BARIŞ MÜSTECAPLIOĞLU ÜZERİNE

Yazar Barış Müstecaplıoğlu 1977 Kocaeli doğumludur. Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği mezunu olan yazar, öykü ve roman eleştirilerini Varlık, Altyazı, Kitaplık gibi dergilerde yayımlamış, 1995'te İffet Esen Öykü Ödülü'nü kazanmıştır. 2002 - 2004 yılları arasında, Türkiye'nin ilk fantastik kurgu dizisi olan ve dört romandan oluşan “Perg Efsaneleri”ni kaleme almış, bu seriden sonra, farklı türlerde “Kardeş Kanı” “Şakird” ve “Bir Hayaldi Gerçekten Güzel” başlıklı romanlar yazmıştır. 2012'de Şamanlar Diyarı ile fantastik kurguya geri dönmüştür, denebilir.

Resim 1. (<http://barismustecaplioglu.com/tr/index.htm>, 28.11.2019).

Müstecaplıoğlu kitap serileriyle geçmişten bugüne dünyanın her yerinde yaşanan düşmanlıkların anlamsızlığını dile getirdiğini kendi web sitesinde açıklamaktadır³. Son eseri *Osmanlı Cadısı'nda*, uçan arabalarla leventleri, robotlarla semazenleri bir arada kullanmış, eski ve yeni olağanüstü unsurları birleştirmiştir.

3.1. Yazar Barış Müstecaplıoğlu'nun Eserleri:

- Osmanlı Cadısı, Doğan Kitap, 2016.
- Keşifler Zamanı, Ithaki Yayınları, 2013.
- Şamanlar Diyarı, Ithaki Yayınları, 2012.

Perg Efsaneleri Serisi:

³ Bakınız: <http://barismustecaplioglu.com/tr/index.htm>, 28.11.2019

- Korkak ve Canavar, Ithaki Yayınları, 2013.
- Merderan'ın Sırrı, Ithaki Yayınları, 2013.
- Bataklık Ülke, Ithaki Yayınları, 2013.
- Tanrıların Alfabetesi, Ithaki Yayınları, 2013.

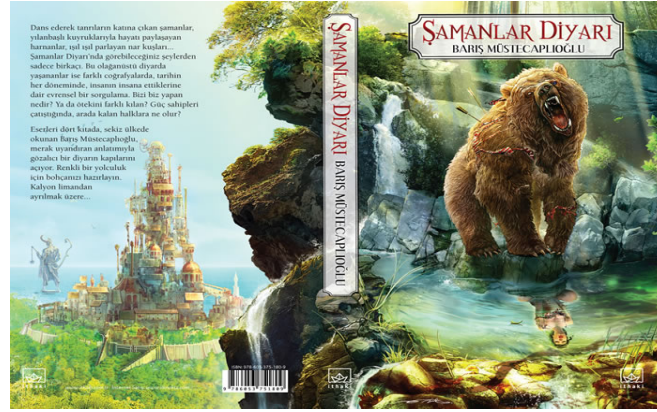
Türk fantastik yazınının başlıca temsilcisi sayılabilecek Barış Müstecaplıoğlu, fantezi türünde yazan neredeyse tek yazardır. O yüzden Türk gençlik fantezi yazını türü açısından da hem ilk, hem de başlıca örnek oluşturmaktadır. Kendi web sitesi de bulunan yazar halen etkin olarak yazma etkinliğine devam etmektedir.

4. ŞAMANLAR DİYARI ADLI ESERİN İNCELEMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, “Şamanlar Diyarı” eseri betimsel olarak incelenmiş, esere ilişkin kısa bir özet verilmiş ve devamında da romanda geçen karakter ve mekânlar ele alınmıştır. Karakterler iyi ve kötü karakterler olarak sınıflandırılmıştır. Son olarak ise eserde yer alan fantastik öğelere değinilmiş, fantastik öğeler kendi aralarında biçim değiştirme, büyü, muska ve tabiatüstü varlıklar başlıkları altında tespit edilerek sınıflandırılmıştır.

4.1. Şamanlar Diyarı Özet

Şamanlar Diyarı” adlı eserin konusu özetle; bir şamanın Delkarna Sarayı hazinesinden bir parşömen kâğıdını çalması ile başlar. Delkarna Sultanlığı, Sultan Arterus’un atalarından ve Delkarna’nın kurucusu Koledion’dan sonra yeryüzündeki bütün şamanları ortadan kaldırma düşüncesi ile büyük bir katliam gerçekleştirmiş; ancak bu katliamdan hayatta kalmayı başaranlar olmuştur. Bu katliamda en büyük rolü üstlenen ise Sultanlığın “zincir” adını verdiği gizli teşkilatıdır. Bu gizli servisin başındaki kişi acımasızlığı ile tanınan bir kadın olan Olein’dir. Olein aslında özgür bir Delkarna arzusunda olmakla birlikte sultanı destekliyor görünmekte ve bu uğurda pek çok şamanın yok edilmesinde pay sahibidir. Ancak hayatta kalan şamanlardan biri de Perg diyarının haritasının bulunduğu parşömeni çalan şaman, Darok’tur. Serinin birinci kitabı parşömenin peşindeki Derkarna Sultanlığı görevlileri ile o parşömenin bulunduğu Kılıçbalığı kalyonu arasındaki macerayı anlatır.

Resim 2: Şamanlar Diyari Kapak

(<http://barismustecaplioglu.com/tr/index.htm>, 28.11.2019).

4.2. Romanda Geçen Karakterler

Çalışmanın bu bölümünde romanda yer alan kahramanlar iyi ve kötü olmak üzere iki grupta sınıflandırılmıştır. Karakterler, kurgu içerisindeki figür, kişi, varlık ve benzerlerinden her birine verilen addır. Farklı tanımlamaları da bulunmakla birlikte özetle kurgudaki kişilerdir. Farklı şekillerde tanımlamaları da mevcuttur, örneğin;

“Metin içerisinde her zaman yazarın kontrolünde olan ve gerektiği yerde ön planda gerekmediği yerde metnin arka planında bulunan ama her zaman bir hikâyenin içerisinde ve bir döngü etrafında dolaşan; önce anlatıcı ile ifade edilen ve ardından okura yansıyan varlık bütününe “karakter” denilebilir“ (Dilber 2014: 25).

Karataş da karakter konusunda şu tanımlamayı yapar:

“Kurgusal metinde okur da karakterler sayesinde, onlara karşı ya da onların yanında veya dışında bir taraf belirleyerek metnin dünyasına katılır. Bu aslında yazar, eser ve okur arasındaki şartlı anlaşmanın bir gereğidir” (Karataş, 2014, s. 62).

Karakter özellikleri “açık, kapalı, devingen, durağan” olmak üzere dört ana başlık altında sınıflandırılmıştır (Karagül & İnce Samur 2017: 338).

Ana kahramanların çoğu romanın başından sonuna kadar olan kısımda biçim değiştirmektedir. Biçim değiştirme olgusu ise ‘devingen karakter’ olarak tanımlanabilir. Karagül ve İnce Samur (2017: 338) e göre “*Devingen karakterler, öykü boyunca yeni kişisel davranışlar edinir, yeni değerler geliştirebilir*”. Eserde aynı zamanda açık, kapalı ve durağan karakterlerde bulunmaktadır. Eserde yer alan kahramanlar ise eserin daha iyi anlaşılması için ‘iyi ve kötü’ karakterler olmak üzere iki grup halinde sıralanmıştır. Sayfa numaraları ise eserde geçen sayfa numaralarıdır:

4.2.1. İyi Karakterler:

Natensi s.58, Küçük kıvrıcık siyah saçlı kız

Eymar (Natensinin Ablası) s.58

Darok s.81 - Eymar ve Natesinin amcası s.83

Harenya (iki kız kardeşin komşusu) s.59

İhtiyar Gadulo (Pazarcı) s.60

İhtiyar heyeti başkanı Olepton s.63

Kaptan Gura s.76:

Narlo (Harnanlar şehri meclis başkanı) s.261

Kaye (Darok’un kardeşi ve Ayron’u haydutların elinden kurtaran şaman, diğer bir adıyla ‘kiralık kılıç’) s.102

Ayron (Ormanın içinde haydutların istismarına uğrayan küçük kız) s.102

Orsalin (sarayın düşmanı) s.123

Zorgo; s.154

Ordos (zorgonun kuyruğu) s.161

Melkara s.159

Kâşif Oregtorn s.287; (Perg ülkesinin haritasını çizen kahraman).

4.2.2. Kötü Karakterler

Başasker Yomidon s. 8

Derian, s. 10

Gadek (Ordular başkomutanı) s.11

- Efsun başı Terikan s.12
Sultan Arterus (Sarayın Sultanı)S.13
Durka (Ayronu Kayenin elinden almak isteyen biri) s.109
Koledion (Sultan arterusun atası) s.24
Olein s.13
Goredo (avcı) s.26
Karuo (büyücü) s.27
Efendi Terikan (büyücülerin lideri) s.28
Dusaklar (Saray bekçileri) s. 48
Herio (Tüccar) s.52
Oranekler s.163
Oranekler s.166
Redie s.285 (Kaptan Guranın gemisindeki Oleine çalışan casus)

4.3. Romanda Geçen Zaman

Romanda zaman ile ilgili herhangi somut bir ifadeye yer verilmemektedir. Bu özelliği ile kurgu masalsi bir zaman anlayışını doğurmaktadır. Belirsiz zaman ifadeleri masallara özgü olup, fantastik kurgularda pek rastlanmayan bir kurgudur. Ancak yazar bu eserde belirsiz bir zaman formu kullanmayı tercih etmiştir.

4.4. Romanda Geçen Mekânlar

Çalışmanın bu bölümünde romanda yer alan mekânlar şu şekildedir:

Dorsari Ormanı s.32, Delkar Köyü s.39, Yozfolo Köyü s.40, Nasra Köyleri, Torukan Köyü s.64, Kodo Köyü s.64, Poyelma Köyü s.64, Molertan Kulesi, s.72, Setiram Limanı s.118, Erasla s.140, Torin Prenslığı s.147, Erasla Ormanı s.151, Yazorak Dağları s.164, Zarakas Kayalıkları s.195, Kaplan Adası s.221, Elsonor Dağları s.202, Perg Ülkesi s.287⁴

Söz konusu mekânlar, kurguda yer alan ve olay kurgusunun akış içerisinde geçtiği mekânların tamamıdır. Görüldüğü üzere kurmaca mekân adları verilerek fantastik kurgu ruhuna ve yapısına uygun bir anlatım tercih

⁴ B. Müstecaplıoğlu'nun söz konusu eserinde geçen sayfa numaralarıdır. Eserden yapılan alıntılarda çalışmada adı geçen eser (age) kısaltması ile verilecektir.

edilmiştir.

4.5. Romanda Geçen Fantastik Öğeler

Çalışmanın bu bölümünde fantastik yani hayal ürünü olarak kabul edilebilecek bir takım gerçek üstü yetenekler, olaylar sıralanacaktır: biçim değiştirme, büyü, muska ve tabiatüstü varlıklar gibi fantastik öğeler sayfa numaraları ve eserden yapılan alıntılar ile birlikte sıralanacaktır:

4.5.1. Biçim Değiştirme

Biçim değiştirme fantezi türünün en karakteristik özelliklerinden birisidir. Biçim değiştirme olgusu ögesi ile yazar okuyucunun hayal gücünü devreye sokar. Bunu yaparken birbirinden farklı iki canlıyı ya da nesneyi bir biriyle ilişkilendirir. Müstecaplıoğlu, eserin birçok bölümünde insan karakterini hayvana dönüştürmüştür. Bunlardan bazıları kartal, ayı, arı ve sinek olarak sınıflandırılabilir. İnsanı hayvana dönüştürmesinin yanı sıra fantastik hayvan türlerini günümüzdeki hayvan türlerine dönüştürmüştür.

“Adam kayalıklara çarpmadan hemen önce içinde bir patlama olmuş gibi milyonlarca parçaya ayrıldı, sonra parçaları aynı saniyede birleşerek geniş kanath, insan ebatında bir ak kartala dönüştü”(...) “Ortada evcil bir hayvan filan yoktu, bizzat adamın kendisi kartala dönüşmüştü” (Müstecaplıoğlu 2012: 12).

Adamın parçalara ayrılıp tekrardan birleşmesi gerçekleşmesi imkansız bir olaydır. Bununla birlikte birleşmeden sonra bir ak kartala dönüşmesi hayalüstü bir durumdur.

“Kaye'nin bedeni birden bire patladı. Milyonlarca parça bir metre kadar uzağa savruldu, sonra saniyeler içerisinde defalarca kat büyüyerek ve çoğalarak bir araya geldiler. Yeniden bir bütün olduklarında az önce Kaye'nin durduğu yerde devasa bir Nazkor ayısı dikiliyordu” (age: 112).

Tıpkı adamın parçalara bölünüp tekrardan bir bütün haline geldikten sonra ak kartala dönüşmesinde olduğu gibi, yine bir insan karakteri 'kaye' parçalara bölünmüş ve bir Nazkor ayısına dönüşmüştür. Burada yer alan biçim değiştirme durumu ilerleyen bölümlerde'de karşımıza çıkacaktır:

“Eymar ve Natensi'yi bırakmayacağını biliyorum. Sen bir ayıya dönüş ve onları kucaklayıp buradan kaçır. Ben çıtaya dönüşüp bu lanet şeylerin bir kısmını peşime takarım. Yazarak Dağları'ndayken ardımdan çok kurt koşturmuşum. Nazkor

ayısına yetişebilirler ama bir çita kadar hızlı olduklarını zannetmiyorum” (age: 164).

Kitabın birçok bölümünde biçim değiştirmeye yönelik olaylar ‘Nazkor ayısı’ ile gerçekleşmektedir. Sadece insan değil aynı zamanda hayvanlarda bu figüre dönüşebilmektedir:

“Nöbetçilerden garip yaraların sırrını az önce anladık. Onlar bilmediğimiz bir silahın izleri değildi, bir Nazkor ayısının pençeleriydi. Daha sonra arı haliyle duvardaki delikten hazine odasına girmiş olmalıydı” (age: 9).

Burada ‘Nazkor ayısının’ arıya dönüşmesi durumunu kitabın ilerleyen bölümlerinde ‘oraneğin sineğe’ dönüşmesiyle aynı kategori altında sınıflandırabiliriz:

“Dev hayvan oraneklerin onlarcasını telef ettikten sonra kalanları uzaklara kovaladı ve hemen ardından bir patlama ile gözden kayboldu. Aslında sadece küçük bir sineğe dönüşmüştü, ama yaşadıklarının şaşkınlığını üstlerinden atamadıkları için kimse bunu fark etmemişti” (age:167).

Biçim değiştirme ögesi eserin birçok bölümünde yer almaktadır. Eserde yer alan ‘Nazkor ayısına’ yönelik fantastik güçlerden bahsedilmektedir. Bunlardan bazıları bu türün olağanüstü güçlere sahip olması hem insana, hem de hayvana dönüşebilmesi olarak sıralandırılabilir. Kitabın kapağında yer alan ayı resmi ile Müstecaplıoğlu hikâyenin en önemli fantastik öğelerinden birinin ‘Nazkor Ayısı’ olabileceğine dikkat çekmiş olabilir. Ayrıca yazarın kendinin tasarladığı hayal üstü hayvanlardan ‘oraneğin’ de birçok fantastik özelliklere sahiptir. Bunlardan biri de sarayın korumaları olarak görev yapmalarınıdır. Burada yazar insana ait bir özelliği kendi tasarladığı canlıya uyarlamıştır. Biçim değiştirme olaylarında dikkat çeken başka bir özellik de, bu olayın öncesinde patlama, yaranma ve parçalanma gibi olayların gerçekleşmesidir.

Bu olaylar bir bakıma günlük hayatımızda var olan gerçekleşmesi mümkün olan durumlardır. Fakat devamında gerçekleşen durumlar, parçaların birleşip tekrar farklı bir canlıya dönüşmesi şeklinde hayal üstü bir olaydır. Biçim değiştirme durumu farklı düzlemlerde gerçekleşmekte; insandan hayvana, hayvandan insana, hayvandan hayvana şeklinde olabilmektedir. Buradan da biçim değiştirmeye yönelik öğelerin merkezine yazarın hayal gücüyle tasarladığı hayvanlara dayandığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Biçim değiştirme öğelerinin başka bir fantastik öğe olan tabiat olaylarıyla iç içe olduğu sonucuna da ulaşılabılır.

4.5.2. Büyü

Fantastik yazının en bildik özelliklerinden biri de okurları hayal güçleri sayesinde gerçek dünyanın sınırları dışına taşımaktır. Gerçek dünyadan ikinci bir dünyaya geçişte ‘büyü’ kavramı önemli bir konuma sahiptir. TDK (2018)’e göre büyü; “Tabiat kanunlarına aykırı sonuçlar elde etmek iddiasında olanların başvurdukları gizli işlem ve davranışlara verilen genel ad, afsun, efsun, sihir, füsün, bağı” olarak tanımlanmaktadır. Büyülerin kendilerine ait belirli özellikleri vardır. Bunlardan bir tanesi de büyü esnasında kullanılan söz ve sözcük öbekleri olarak ifade edilebilir:

“Nansiyena koderdi de ra noksa..... Büyücü, başını öne eğdi, içindeki tüm gücü parmaklarında toplamaya başladı” (Müstecaplıoğlu, 2012, s. 7). (...) “Naretsi ko re de manseret.... Narkore zi la derakse...” . Derian Efsunlu sözlerin sadece büyücünün içindeki enerjinin hareketlenmesi için söylendiğini biliyordu” (...) “Bu ölümsüz varlıkların kendilerine has güçleri vardı, kimi her sorunun cevabını bilir, kimi ateşe ve suya hükmederdi” (...) “Eymar hayatında ilk kez seyrettiği şaman ayininden büyülenmiş gibiydi. Onları seyrederken annesinin bir zamanlar onlardan biri olduğunu bu yarı ürkitücü yarı hayranlık uyandırıcı dansı yaptığını ve kadim ruhlarla iletişime geçebildiğini düşünmekten kendini alamıyordu” (age: 28, 173, 168).

Müstecaplıoğlu’nun kullandığı büyü sözcüğü okurda bu ifadenin tam olarak ne anlama geldiği merakını uyandırmaktadır. Büyücünün içindeki tüm güçleri parmaklarında toplamaya çalışması, efsunlu sözler fısıldayıp gözden kaybolması, her sorunun cevabını bilmesi, ateşe ve suya hükmetmesi; tıpkı TDK (2018) kavramında olduğu gibi büyücülerin kendilerine ait gizli işlem, davranışları ve tabiat kanunlarına aykırı sonuçlar elde etmesi olarak değerlendirilebilir.

“Ne bileyim kurbağaları yakışıklı askere dönüştürecek bir büyü çalış...” (...) “Peki bunu nasıl yapacaksın, dumandan kuşlar uçurarak mı? Ya da düşmanların uykusunu getirerek mi?” (...) “Gözbebeklerini sihir ile siyahlaştıran bazı Nasraların sarayda önemli mevkilere geldiği hatta orduya sızdığı söyleniyor” (...) “Çünkü Natensi ve sen Delkar değilsiniz. Hiç olmadınız. Sizler Nasrasınız Eymar. Gözleriniz siz daha bebekken büyü ile siyahlaştırılmış” (...) “Senin şu duman büyüün, burada işe yaramaz mı, bu evlerde neler yaşandığını bize göstermez mi?”

Sarayda bayağı başarılıydı? Duman büyüğü geçmişi sadece birkaç gün önceye kadar canlandırabilir, daha geriye gidemez” (age: 19, 21, 84, 235).

Çalışmanın bir önceki bölümünde incelenen biçim değiştirme olgusu farklı bir fantastik öge olan büyü ile birleşerek karşımıza çıkmaktadır. Burada büyü ile hayvandan insana biçim değiştirilmesine değinilmektedir. ‘Tabiat kanunlarına aykırı’ (TDK 2018) durum, büyü ile gerçekleşen biçim değiştirme olarak ifade edilmektedir. Biçim değiştirmenin yanı sıra yazar ‘büyü’ kavramına farklı işlevler eklemiştir. Bunlar ise dumandan kuşlar uçurmak, düşmanların uykusunu getirmek gibi ve gözbebeklerinin siyahlaştırılması olarak sıralanabilir. Burada yazar okurların hayal gücünü zorlayarak onları fantastik öğelerle bilinen bir dünyanın ötesine taşımaktadır.

4.5.3. Muska

Eserde büyü ile aynı kategori içersinde sınıflandırabileceğimiz başka bir fantastik öge ise ‘muska’dır. TDK (2018)’e göre muska; “içinde dinsel veya büyüleyici bir gücün saklı olduğu sanılan, taşıyanı, takanı veya sahip olanı zararlı etkilerden koruyup iyilik getirdiğine inanılan bir nesne, yazılı kâğıt vb., hamaylı” şeklinde tanımlanmaktadır.

“Olein, boynuna asılı muskanın parladığını ve tenine bir sıcaklık yaydığını fark edince durdu, şaşkın gözlerle rakibine baktı. “Tanrılar aşkına.... Sen de bir şamansın!”(...). “Ama Olein’den ve şaman muskasından uzaklaştıktan sonra gücüne yeniden odaklandı büyük bir patlama ile yeniden bir Narkoz ayısına dönüştü” (...). “Yılanın başı kaçtı. Kıyıda dövüştüğüm kadın... Boynunda bir şaman muskası vardı. Zincir’in başında Olein isminde kılıç ustası bir kadının olduğunu duymuşundur. Delkarna’daki şamanları bir bir avlayan kadın” (age:132, 134, 139).

Fantastik öge olarak ‘Muska’ şamanlara ait en karakteristik malzemelerden biridir. Bir şaman karşısındaki kişinin şaman olduğunu onun taşıdığı ‘Muska’ ile anlayabilmektedir. Yazar fantastik öge olarak ‘Muska’yı parlak görüntüsü olan, tene sıcaklık yayan bir nesne olarak tanımlamaktadır. TDK(2018) tanımı ile yazarın kullanmış olduğu ‘Muska’ kavramı arasındaki ortak nokta sahip kişiye güç sağlaması ve onu tehlikeli durumlardan koruması olarak nitelendirilebilir.

4.5.4. Doğaüstü Varlıklar

Fantastik yazının en bilindik özelliklerinden biriside içerisinde yer

alan gerçek üstü nesnelerdir. Yazar eserinde kendi tasvir etmiş olduğu birçok canlıya yer vermiştir. Her birini farklı yetenekler ile donatmıştır:

Nar Kuşu; “*Kulelere ve onları birbirlerine bağlayan köprülere yüzlerce nar kuşu kafesi asılmıştı, her biri ustalar tarafından boyanmış nar kuşları, karanlıkta etrafi bir renk cümbüşüne boğarak parlardı*” (age: 45) kurguda geçen bir kuş türü olarak ifade edilmiştir. Yazar burada bilindik bir canlı olan ‘kuş’u kendi hayal dünyası etrafında şekillendirmiş ve ona farklı bir anlam yüklemiştir. Bu noktada Nar kuşlarını karanlık ortamları rengarenk aydınlatan canlılar olarak yorumlamıştır.

Dusaklar; “*Sekiz bacaklı dev bir akrebi andıran dusaklar sarayda bekçi hayvanı olarak kullanılırlardı, zehirleri insanı saniyeler içerisinde felce uğrattırdı*” (age: 47).

Yedi ağızlı iblis Oeikon; “*Bazen odada üçüncü bir varmış gibi hissederdi. Kimi zaman bunun ölümlerin ruhlarını yediğine, bu yüzden ölüm döşeğindeki sık sık ziyaret edip yemeğini kontrol ettiğine inanılan yedi ağızlı iblis Oeikon olmasından korkardı*” (age: 57).

Oranekler; “*Üç hortumlu aşırı büyük bir file benziyordu ama sadece benziyordu, kocaman boynuzları cüssesine göre minik kulakları ve kalın bir zırh gibi her yanını saran kabuğu ile bildikleri tüm hayvanlardan farklıydı*” (age: 163).

Burada da görüldüğü üzere tamamen hayal ürünü olan bir takım varlıklar kurgulanmıştır.

Nar Kuşundan farklı olarak yazarın hayalgücüyle tasarlamış olduğu kötü karakter olarak nitelendirilebilecek olan “Dusak, Oekion ve Oranek” ler vahşi canlılar olarak sınıflandırılabilir. ‘Dusak, Oekion ve Oranek’ kavramının Türkçe’de herhangi bir tanımı yoktur. Yazar ‘Dusak’ları sarayın koruma görevi ile sorumlu sekiz bacağa sahip olan ve zehirleri sayesinde insanları felce uğratan varlıklar olarak tanımlamaktadır. Oekionları ise ölümlerin etrafına korku salan vahşi yaratıklar olarak nitelendirmektedir. Oranekler ise tıpkı Dusak ve Oeikonlar gibi devasal yaratıklar şeklinde betimlenmektedir. ‘Dusaklar, Oekion ve Oranek’ karakterlerine paralel olarak ‘Zorgo’ karakteri de güçlü bir yapıya sahiptir. İki adam boyundaki kafese zor sığması ve gür sakalları ile betimlenen ‘Zorgo’ yu ‘Dusaklar, Oekion ve Oranek’lerden ayırt eden en belirgin özellik, iyi karakteri canlandırmasıdır.

Eserde karşımıza çıkan başka bir fantezi ögeside ‘Yavurtan

Örümceği' dir. Her ne kadar örümcek olarak tanımlansanada sözü geçen varlık denizde yaşayan bir canlıdır:

“Yavurtan örümceği, asırlar önce, bu topraklar henüz Delkarna olarak bilinmeden önce yaşamış efsanevi bir yaratıktı. Denizin derinliklerinde hüküm sürmüş, et ve kanla beslenmiş ve uzun yıllar gemicilere korku salmıştı” (age: 196).

Burada yazar tıpkı diğer fantastik öğelerde olduğu gibi ‘Yavurtan Örümceği’ kavramıyla da güçlü ve vahşi bir karakter tasarlamıştır. Eserde yer alan tabiat üstü varlıklar olağanüstü güçlere sahiptir. Anlatılan çoğu tabiatüstü varlık güçlü ve vahşi bir görünüme sahiptir. Buna karşılık eserde iyi ve yardımsever tabiat üstü varlıklar da mevcuttur. Eğer bir sınıflandırma yapılacak olursa ‘Dusaklar, Oekion ve Oranek’ kötü, ‘Nar Kuşu ve Zorgo’ iyi karakterler olarak değerlendirilebilir.

4.5.5. Cansız Varlıklar

Eserde olağanüstü varlıkların yanı sıra, cansız varlıklar da başka bir fantastik öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Tıpkı yukarıda verilen fantastik öğelerde olduğu gibi ‘Cansız Varlıklarda’ da yazarın hayal gücü ile kurgulanmıştır. Bunlardan biri de siyah taşlı yüzüktür;

“Bu yüzüğü sadece güzel olduğu için takmıyorum. Özel bir yüzüktür. Yalnızca zincir ajanlarında bulunur. Bu yüzüğe odaklanır ve benzerini takan birini düşünürsen onunla zihinden konuşabilirsin. Narodes taşından yapılmıştır, çok ender bulunan bir taş ve gizli bir efsun ile büyülenmiştir” (age: 35).

Bir diğer nesne de ilaçlardır;

“Saray mucitlerinin icadı olan bazı ilaçlar sayesinde hem hızları, hem güçleri, hem de acıya dayanıklılıkları insan bedeninin sınırlarını zorlayacak derecede artırılırdı. Savaşta kolları kopsa, gözleri oyulsa bile dövüşmeyi bırakmazlardı” (age: 46).

Gerek siyah taşlı yüzük, gerekse ilaçlar günlük hayatımızda yer alan somut nesnelere. Fakat onların sahip olduğu işlevler gerçek dışı özellikler taşımaktadır. Örnek olarak yüzüğü taşıyanlarla ‘Zihinden konuşmak’ ya da ilaçlar ile organlar olmadan savaşabilmek şeklinde sıralama yapılabilir. Siyah taşlı yüzük kavramı, başka bir fantastik öge olan ‘büyü’ ile uyumludur. Gündelik hayatımızda alışık olduğumuz cansız nesnelere yanı sıra eserde sıradışı kavramlar kullanılmaktadır. Bu noktada yazarın

bilinmeyen kavramlarla bilinen öğeleri tasvir ettiği söylenebilir:

Krimayın; *“Hamile felan kalmayacaksın. Krimayın çok etkilidir ben hayatım boyu kullandım”* (age: 104).

Kadioto; *“Bir köşeye bağdaş kurmuş yaşlı harnan, on iki telli geleneksel müzik aletleri kadiotoyla sakin bir parça çalıyordu”* (age: 261).

‘Krimayın’ kelimesi cümle bağlamında incelendiğinde hamile olan birinin doğum yapmasını engelleyecek işleve sahip olan bir nesnedir. Cümlelerin anlamına göre ‘hap, şurup, bitkisel ilaç’ olarak tanımlanabilir. Kadioto ise Şamanlara özgü bir çalgıdır.

4.5.6. Doğa Olayları

Eserde son olarak ele alınan konu fantastik “doğa olayları’dır. Okurların kendilerini fantezi dünyasında bulabilmelerini sağlayan en etkili fantastik öğelerden biridir, denilebilir. Doğa olayları her ne kadar yaşamış olduğumuz evrenin somut bir parçası olsa da, fantezi türünde okurlara farklı bir düşünme boyutu kazandırmaktadır. Eserde geçen doğa olaylarında yazar ikilemelere başvurarak kinaye söz sanatını kullanmaktadır:

“Herkes bir mola vermeyi ve biraz dinlenmeyi beklerken yaşlı adam birden bire ortadan kayboldu, geriye sadece toprağa düşen kıyafetleri kaldı. Birkaç saniye sonra toprak yarıldı ve yukarı doğru kalkan bir kapak, iki kişinin de sığabileceği genişlikte bir geçidi göz önüne serdi” (...) *“Haberin olmayan çok şey var dostum”*. *Birdenbire deniz sayısız noktadan yarıldı”* (age: 173, 268).

Her iki paragrafta görüldüğü gibi yazar ‘birden bire’ ikilemesini kullanmaktadır. Devamında ise ‘toprağın ve denizin yarılması’ gibi doğa olayları meydana gelmektedir.

5. SONUÇ

Fantezi kavramının ortaya çıkış nedenlerinden en önemlisi insanın sürekli düşünen ve hayal eden bir canlı olmasıdır. Olay örgüsünün temel öğeleri zaman, mekân ve karakterlerden oluşur, denebilir. İncelenen eser fantezi türü olduğu için bu öğelere ek olarak fantastik öğeler de eklenmiştir. Tüm bu öğeler fantastik gençlik yazınının bir alt başlığı olan fantezi yazını örneği olarak “Şamanlar Diyarı” eseri bağlamında ele alınmış ve olağanüstü unsurların dökümü ve sınıflaması yapılmaya çalışılmıştır. Zaman olarak eserde somut bir tarihsel döneme değinilmemiştir. Olayların ne zaman gerçekleştiği bilinmemektedir.

Mekânlar ise ‘köy, orman, dağ, liman, kule, ada ve ülke’ olarak sıralanabilmektedir. Eserde bu mekânlardan ‘köyler’ birçok bölümde farklı isimlerle okurun karşısına çıkmaktadır. Devamında ise orman, liman ve adalar olayların gerçekleştiği farklı mekânlardır. Son olarak eserde değinilen mekân ‘Perg Ülkesi’dir. Yazar Perg ülkesini huzurun, dostluğun ve kardeşliğin hüküm sürdüğü bir ülke olarak tasvir etmektedir.

Zaman ve mekân kavramlarından sonra eserde fantastik öğeler incelenmiştir. Bunlar sırasıyla, biçim değiştirme, büyü, muska, doğaüstü varlıklar, cansız varlıklar ve doğa olayları başlıkları altında sıralanmıştır. Biçim değiştirme noktasında yazarın hayal gücünü kullanarak insanı hayvana, hayvanı da başka bir hayvana sürekli olarak değiştirdiği gözlemlenebilmektedir. Burada yazarın en çok değindiği hayvan ‘Nazkor Ayısı’dır. İnsandan hayvana biçim değiştirmeye örnek olarak Kaye kahramanın Nazkor Ayısına dönüştürüldüğü örneği verilebilir. Hayvandan hayvana olan biçim değiştirmeye yönelik ise yine ‘Nazkor Ayısı’nın arıya dönüşmesidir. Büyüye yönelik fantastik öğelerde yazar ‘dumandan kuş uçurma, göz renklerinin değiştirilmesi ve düşmanların uykusunu kaçırma’ gibi gerçek üstü ve fizik kurallarına aykırı betimlemeler yapmıştır. Muskayı ise şamanlara öz bir nesne olarak tanımlamıştır. Bir şamanın başka bir şamanı tanımasının ‘muska’ ile gerçekleştiğini vurgulamaktadır.

Eserde yer alan tabiatüstü varlıkların çoğu güçlü ve vahşi karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşı ‘Nar Kuşu’ gibi masum ve ‘Zorgo’ gibi yardımsever tabiatüstü karakterler de eserde yer almaktadır. Modern fantezi türünün gençlerin hayal ederek ve sorgulayarak hayal güçlerini geliştirebilmeleri ve yaratıcı düşüncelerini sağlamaları açısından önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

BİRİNCİL KAYNAK;

Müstecaplıoğlu, B. (2012). *Şamanlar diyarı*. İstanbul: İthaki Yayınları.

İKİNCİL KAYNAK;

Altun, F. (2016). *Der einsatz von phantastischen kinder- und jugendliteratur im Deutsch als fremdsprache literaturunterricht / Fantastik çocuk ve gençlik edebiyatının yabancı dil olarak Almanca edebiyat dersinde kullanımı*. yayımlanmamış doktora tezi.

Asutay, H. (2013). Çocuk yazınının fantastik dünyası. *Turkish Studies – International periodical for the Languages, Literature and history of Turkish or Turkic* , 265-278.

Asutay, H. (2014). Çocuk ve gençlik yazınında fantastik kavramı. *Türk Dili* , 642.

- Aydemir, A. (2011). *Gülten Dayıoğlu'nun romanlarının çocuk ve gençlik edebiyatı ve fantastik bilim kurgu türü bakımından incelenmesi*. yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Dilber, K. C. (2014). Anlatının re/formu: "sıradışı bir ödül töreni" hikâyesinin karakterizasyonu. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları* , s. 23-38.
- Ertekin, A. (2007). Fantastik yazın nedir ? 42.
- Eskimen, A. D. (2015). Gülten Dayıoğlu'nun Yada'nın Giziladlı eserinde eğitsel, fantastik, estetik ve halk kültürüne. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute* , 68.
- Güneş, Y. (2012). Fantastik öğeleri içeren romanlar için bir tasnif denemesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, (s. 1251-1264). BATMAN.
- Gültekin, A., Çiftci, Z., & Yetim, A. (2012). Üniversitelerde çocuk ve gençlik edebiyatı öğretiminin sorunları. 3. *Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* , (s. 207-212). ANKARA.
- Karagül, S., & İnce Samur, A. Ö. (2017). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerdeki karakter özelliklerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* , 336-352.
- Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında "karakter" kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 60-79.
- Kartal, S. G. (2007). *Cumhuriyet dönemi Türk çocuk roman ve hikayelerinde fantastik öğeler (1923-1960)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı: yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Özdemir, E. (2015). Tarama yöntemi. M. Metin içinde, *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 77-97). Ankara: Pegem Akademi.
- Şeref, İ. (2015). Türk Dili dergisi çocuk ve ilk gençlik edebiyatı özel sayısı üzerine. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* , 842-847.
- Yeşilyurt, Ş. (2016). Barış Müstecaplıoğlu'nun Şamanlar Diyarı dizisi üzerine. *Karadeniz* , 110.
- Yılmaz, O. (2016). Çocuk ve ilk gençlik özel sayısı üzerine. *Çocuk ve Medeniyet* , 173-181.